

vában; Éva: Jászai Mari, Ádám: E. Kovács Gyula. (Két hét alatt 7 előadásban 3794 frt. 70 krt. jövedelmezett.) Miskolcon 1884. márc. havában; Kassán u. e. év ápr. 4-én. Éva: Temesváryné, Ádám: Temesváry, Lucifer: Vedress Gyula; Pápán jún. 4-én került színre Jakab Lajosnál. Éva: T. Szakáll Róza, Ádám: Ivánfi Jenő, Lucifer: Havasi; Komáromban júl. 12-én; Szentesen aug. 22-én, Bogó Alajosnál. Éva: Bera Paula, Ádám: Gyarmati Gusztáv; Lucifer: Sándor Emil; Máramaroszigeten szept. havában, Éva: Bátori Ilona, Ádám: Geröffy Andor, Lucifer: Szeles József; Sepsiszentgyörgyön szept. havában Polgár Károlynál, Ádám: Liptai, Éva: Szabó Ilka, Lucifer: Szabó Gábor; Kecskeméten nov. havában; Szegeczen dec. 27-én, Éva: Hunyady Margit, Ádám: Somló Sándor (előadás alatt rosszulléte miatt azután Ditrói Mór vette át a szerepet), Lucifer: Bokody Antal; Debrecenben 1885. jan. 23-án Krecsányi Ignácnál; Éva: Hegyesi Mari, Ádám: Abonyi Gyula, Lucifer: Halmay Imre; ugyancsak jan. havában adták Marosvásárhelyen Polgár Károlynál; Pécsen jan. 27-én; Győrött: febr. elején; Balassagyarmaton jún. havában, Geröffy színingazgatónál; Nagyváradon júl. havában; egy héten 6-szor került színre 2600 frt. bevétellel; Aradon 1886. febr. 5-én, Lucifer: Halmay Imre, Ádám: Somló Sándor, Éva: Hegyesi Mari; Zomborban Rakodczay Pál színtársulatánál 1887. nov. havában adták, Éva: Dombay Mihályné, Ádám: Dombay Mihály, Lucifer: Rakodczay Pál; Temesvárott 1889. jan. havában; Pozsonyban 1889. ápr. végén; főszereplők voltak: Szerémy Gizella, Komjáthy János és Peterdy Sándor. (Itt egymásután hatszor adták.) Budán, Krecsányi Ignácnál is gondos rendezésben került színre, 1894. júl. 19-én, ahol Csiky László játszotta Ádámot, Évát Tóvölgyi Margit, Lucifer pedig Gyöngyi Izsó volt. Dr. Janovics Jenő kolozsvári színingazgató 1913. márc. havában új szcenizációval adta elő, még pedig az eddigi gyakorlattól teljesen eltérő formák között s a modern színpadi technika minden vívmányának felhasználásával. A menyország színétől kezdve egészen az utolsó képig, a jégvidékig, valamennyi változás új formát kapott. Az új díszletek terveit Förstner Ti-

vadar komponálta. — Nálunk mindjárt a legkiválóbb elmék fejtegették az Ember tragédiáját, melynek egész irodalma támadt. Ismertebb kommentátorok: Arany János, Szász Károly, Toldy Ferenc, Erdélyi János, Greguss Ágost, ujabban: Alexander Bernát, Riedl Frigyes, Angyal Dávid, Haraszti Gyula, Hoitsy Pál, Palágyi Menyhért, dr. Morvay Győző, Jancsó Benedek, Sebestyén Károly stb. Külföldön a következő színpadokon adták: Bécsben 1891. jún. 18-án; Prágában 1891-ben, cseh nyelven; Hamburgban 1892-ben; Berlinben, 1893. márc. 18-án, ahol Ádám: Molénar, Éva: Reisenhofer, Lucifer: Kóber, Hippia: Lázár Margit volt. Szerb nyelvre lefordította: Jovanovics János. Német nyelvre lefordította: Dux Adolf, 1861-ben, Dietze Sándor, 1865-ben, Fischer Sándor, 1866-ban, Sponer Antal és Siebenlist Ágost 1891-ben ültette át németre. Ezenkívül lefordították még: franciára, angolra, olaszra, hollandra, oroszra, horvatra, tótra, (mint ilyent 1925. decemberben mutatták be Kassán »Tragedia čoveka« címen, fordította: Hviezdoslav), románra, héberre és egy részét latinra. Zágrábban 1914. máj. 2-án mutatták be. Zen. szerz.: Pikke, cseh komponista. Ford.: Raics, színész. Pozsonyban cseh nyelven 1926. dec. havában játszották Hevesi Sándor átdolgozása szerint, Butykay Ákos zenéjével.

*

Madách drámai költeménye alkotásakor nem gondolt színpadi előadásra, közönségül nem a nézőt látta maga előtt, ki színészek tolmácsolásában, a szem számára megelevenítve veszi magába a művet, hanem az olvasót, aki csak a saját megértésére és képzeletére támaszkodva éli át jeleneteit és alakjait. És mégis, műve a legnépszerűbb színpadi mű lett, az egyetlen irodalmunk multjából, amely a kegyelet támasza nélkül megáll a színpadon, magához vonzza a közönséget. A »Bánk bán«, Vörösmarty drámai művei, amelyeket a Nemzeti Színház időnkint felelevenít, inkább csak mesterséges lélekzés útján tartatók életben, az emberek bármennyire tudatában vannak kiválóságuknak, nem tudnak és nem is akarnak állandóan gyönyörködni a színpadi képekben. Aki érdeklődik irántuk, az inkább olvassa őket. Pe-